

Slovesa

Rozkazovací způsob

Infinitiv nahrad'te tvary rozkazovacího způsobu pro 2. os. č. j.:

(Pomoci) _____ si sám. (Nanosit) _____ dříví do sklepa. (Nezkazit si) _____ oči!
 (Přemoci) _____ své slabosti. (Střící se) _____ lichotníků. Dobře (uhasit) _____ oheň. (Přihlásit se) _____ do kurzů autoškoly. (Nevrazit) _____ do něj, až půjdeš s tím kufrem. (Ohlásit) _____ svou nepřítomnost všem, ať na tebe nečekáme. O všechno pěkně _____ (poprosit).

Podmiňovací způsob

Vyberte správnou variantu:

Gratuluji ti, že jsi se / ses dostala na vysokou školu. Přeji ti, aby ses / aby jsi se / abys se brzy uzdravil.
 Kdyby jste / Kdybyste / kdyby ste nám napsali, na kolik dní přijedete, mohli bychom / bysme / by jsme včas naplánovat program. Tys / ty jsi nakonec do kina přišel? Seděls / seděl jsi v první řadě?
 Nerozmyslel sis / jsi si to? Koupil bys sis / by sis / bys si / by jsi si ojeté auto? Cos / co jsi říkal?

Přechodníky

Zlá byla cesta hlubokými hvozdy, zlá jejich chůze luhy a bažinami, plnými rákosí, ostřice, rozlehlých mechových trsů a různých křovin. Zvečera zažehovali ohně a topili do úsvitu, aby zář, padajíc do tmy lesní, plašila úskočné, lité šelmy. (s. 14)

*Vojvoda Čech, potěšen vůlí všeho lidu, poklekl na kolena a líbal zemi, novou vlast svého plemene. A zlíbav ji, vstal, a pozvednuv rukou svých, do širého kraje pohnut volal a žehnal:
 „Vítejž, země svatá, nám zaslíbená! Zachovej nás zdravé, zachovej nás bez ourazu a rozmnož nás od národu do národu až na věky.“* (s. 15)

(Alois Jirásek: Staré pověsti české. Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1957)

Určité slovesné tvary psané kurzivou nahrad'te přechodníkem přítomným:

Vzor: Utíkala pryč a *zakrývala si* oči. – Utíkala pryč *zakrývající* si oči.

Protože si *nevěděl* rady, neudělal nic.

Když na to *vzpomínali*, plakali.

Pes ležel v koutě a *lízal* si rány.

Stála tam a *trásla* se zimou.

Seděl u stolu a přitom *se* na ně *díval*.

Když děti ten dopis četly, *usmívaly se*.

Když *šel* kolem, všiml si toho.

Určité slovesné tvary psané kurzivou nahrad'te přechodníkem minulým:

Vzor: Když tu chybu *objevil*, rozběhl se do redakce. – Objeviv tu chybu, rozběhl se do redakce.

Když to rodiče *zjistili*, hned volali do nemocnice.

Když to *uslyšel* její manžel, zlobil se.

Když *se* mu *omluvil*, vyprovodil ho ze dveří.

Když *přišla*, nevěnovala tomu pozornost.

Když děvče *pochopilo*, co chtějí, rozčílilo se.

Přechodník lze užít pouze při shodných podmínkách děje hlavního a děje vedlejšího!

Dívaje se z okna, sledoval, jak venku prší.

(NE: Dívaje se z okna, pršelo.)

Projížděje touto stanicí a hledě z okna, přišel jsem o klobouk.

(NE: Projížděje touto stanicí a hledě z okna, uletěl mi klobouk.)

Přechodník přítomný (-a, -ouc, -ouce; -e, -íc, -íce)

Soused, nesa noviny, prozpěvoval si.

Sousedka, nesouc knížku, zakopla a upadla.

Sousedé, nesouce dobré zprávy, zaklepali na dveře.

Přítomný čas	Přechodník přítomný (současný)		
	Jednotné číslo		Množné číslo
3. os. mn. č.	muž. r.	žen. r., stř. r.	
nesou	nesa	nesouc	nesouce
berou	bera	berouc	berouce
mažou (výjimka)	maže	mažíc	mažíce
pečou	peka	pekouc	pekouce
třou	tra	trouc	trouce
tisknou	tiskna	tisknouc	tisknouce
kryjí (kryjou)	kryje	kryjíc	kryjíce
kupují (kupujou)	kupuje	kupujíc	kupujíce
prosí	prose	prosíc	prosíce
trpí	trpě	trpíc	trpíce
sázejí (sází)	sázeje	sázejíc	sázejíce
dělají	dělaje	dělajíc	dělajíce

Inf.	Přechodník přítomný (současný)		
	Jednotné číslo		Množné číslo
	muž. r.	žen. r., stř. r.	
být	jsa	jsouc	jsouce
jít, jet	jeda	jedouc	jedouce
chtít	chtě (chtěje)	chtíc (chtějíc)	chtíce (chtějíce)
vědět	věda	vědouc	vědouce
moci	moha	mohouc	mohouce
vidět	vida	vidouc	vidouce

Přechodník minulý (-, -ši, -še; -v, -vši, -vše)

Udělav domácí úkoly, šel si ven hrát.

Udělavši vše, co bylo potřeba, mohla odejít.

Udělavše večeri, pustili jsme se do jídla.

Přítomný čas	Přechodník minulý (předčasný)		
	Jednotné číslo		Množné číslo
3. os. j. č.	muž. r.	žen. r., stř. r.	
přinesl	přines	přinesši	přinesše
odebral	odebrav	odebravši	odebravše
namazal	namazav	namazavši	namazavše
upekl	upek	upekši	upekše
utřel	utřev	utřevši	utřevše
vytisknul (vytiskl)	vytisknuv	vytisknuvši	vytisknuvše
prominul	prominuv	prominuvši	prominuvše
začal	začav	začavši	začavše
pokryl	pokryv	pokryvši	pokryvše
namaloval	namalovav	namalovavši	namalovavše
poprosil	poprosiv	poprosivši	poprosivše
utrpěl	utrpěv	utrpěvši	utrpěvše
vysázel	vysázev	vysázevši	vysázevše
udělal	udělav	udělavši	udělavše

Inf.	Přechodník minulý (předčasný)		
	Jednotné číslo		Množné číslo
	muž. r.	žen. r., stř. r.	
být	byv	byvši	byvše
najít se	najed se	najedši se	najedše se
chtít	chtěv	chtěvši	chtěvše
dozvědět	dozvěděv	dozvěděvši	dozvěděvše

	Přechodník přítomný (současný)	Přechodník minulý (předčasný)
min.	Plačíc nechtěla nikomu otevřít dveře.	Dokončiv přípravu oběda, odpočíval jsem.
přít.	Plačíc nechce nikomu otevřít dveře.	Dokončiv přípravu oběda, odpočívám.
bud.	Plačíc nebude nikomu chtít otevřít dveře.	Dokončiv přípravu oběda, budu odpočívat.